

Sygn. akt	III AUa 335/14
------------------	-----------------------

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Urszula Kocyłowska
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Roman Skrzypek (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Maria Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **24 września 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. M. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w J.**

o rentę rodzinną

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **28 stycznia 2014 r.** sygn. akt **IV U 2286/13**

z m i e n i a zaskarżony wyrok jak również poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J. z 19 sierpnia 2013r. w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy M. M. (1) prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce M. M. (2) poczynszy od 24 czerwca 2013r.

UZASADNIENIE

wyroku z 6 października 2014 r.

Decyzją z 19.08.2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) po rozpatrzeniu wniosku z dnia 19 lipca 2013 r. odmówił wnioskodawcy M. M. (1) reprezentowanemu przez opiekuna prawnego A. M. – renty rodzinnej po zmarłej w dniu 24 czerwca 2013 r. matce M. M. (2).

W uzasadnieniu decyzji Zakład wskazał, że zgodnie z art. 65 i 66 ustawy emerytalno – rentowej renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy albo spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń bądź pobierała zasiłek lub świadczenie przedemerytalne lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

Organ rentowy na podstawie przedłożonych dokumentów przyjął okres składkowy 15 lat, 10 miesięcy i 26 dni, oraz ograniczony nieskładkowy okres 5 lat, 3 miesiące, 19 dni. Ponadto zaznaczył, że w ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy tj. 24.06.2013 r. zmarła nie udowodniła żadnego okresu składkowego i nieskładkowego.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył prawny opiekun wnioskodawcy, który podniósł, że zmarła M. M. (2) legitymowała się łącznie okresem 21 lat, 2 miesięcy i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Podkreślił, że art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko i wniósł o oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na kolejne pismo odwołującego z 17.12.2013 r. organ rentowy podniósł, że wskazana przez odwołującego uchwała SN z 23.03.2006 r. nie ma mocy wiążącej w obecnym stanie prawnym. Osoba, która pragnie nabyć prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy musi łącznie spełnić przesłanki wymienione w art. 57 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w tym posiadać okres składkowy i nieskładkowy określony w art. 58 ust. 1 ww. ustawy, a niezdolność ta powinna powstać w okresach wymienionych w art. 57 pkt 3 albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Przy czym od ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy w wymiarze 30 lat (dla mężczyzn) i 25 lat (dla kobiet) nie jest wymagany warunek dotyczący legitymowania się co najmniej 5-letnim okresem składkowym i nieskładkowym w ciągu ostatniego 10-letnia przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Wyrokiem z 28.01.2014 r. sygn. IV U 2286/13 Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił odwołanie M. M. (2).

Sąd ustalił, że M. M. (2) matka wnioskodawcy urodziła się(...), a zmarła w dniu (...). M. M. (2) w chwili śmierci nie miała ustalonego prawa do rent z tytułu niezdolności do pracy, ani prawa do emerytury.

Wnioskodawca M. M. (1) urodził się(...) Został całkowicie ubezwłasnowolniony i na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 20 marca 2003 r., sygn. akt III R Ns 20/03 ustanowiono dla niego opiekuna prawnego w osobie A. M.. Na podstawie decyzji z dnia 6 października 2003 r. przyznano mu prawo do renty socjalnej od dnia 1 października 2003 r. na stałe. W uzasadnieniu podkreślono, że (...) do (...) ustalił, iż M. M. (1) jest niepełnosprawny w stopniu znacznym.

Zmarła M. M. (2) legitymowała się okresem składkowym wynoszącym 15 lat, 10 miesięcy i 26 dni, zaś ograniczony (do 1/3 udowodnionych okresów składkowych) okres nieskładkowy wyniósł 5 lat, 3 miesiące i 19 dni. W ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy (tj. przed 24 czerwca 2013 r.) zmarła nie udowodniła żadnego okresu składkowego i nieskładkowego.

Sąd stwierdził, że spór w sprawie oscylował wokół realizacji przez zmarłą M. M. (2) przesłanki z art. 65 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a to czy spełniała warunki do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Niewątpliwie bowiem zmarła nie miała ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ani do emerytury. Nie spełniała także, z racji posiadanego w chwili śmierci wieku, warunków do nabycia prawa do emerytury. Istotną

okolicznością stało się zatem wykazanie, czy zmarła spełniała warunki do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, w szczególności istotna była kwestia konieczności legitymowania się przez zmarłą M. M. (2) w chwili śmierci, tj. na dzień (...)przesłanką do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określonej w art. 57 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 58 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS – jako przesłanki nabycia prawa do renty rodzinnej przez M. M. (1).

Zdaniem Sądu Okręgowego zmarła M. M. (2) w chwili śmierci nie spełniała warunków do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Tym samym uznał, że zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J. z dnia 19 sierpnia 2013 r. odpowiadała prawu. Sąd zauważył, że o ile zmarła spełniała warunek określony w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, już chociażby z mocy samej ustawy, a to art. 65 ust. 2 cyt. ustawy (który statuuje, że przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy), o tyle nie spełniała warunku z art. 57 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Wnioskodawca zobligowany był do wykazania, że jego zmarła matka legitymowała się stażem 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych przypadających w ciągu ostatniego 10-letcia przed dniem zgłoszenia wniosku lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, albo 25 letnim o okresie składkowym, który wyłączałyby stosowanie art. 58 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy ustosunkował się również do argumentacji wnioskodawcy odnośnie nie zastosowania wykładni zaprezentowanej w uchwale 7 sędziów SN z dnia 23 marca 2006 r. (I UZP 5/05, OSNP 2006/19-20/305).

Sąd zauważył, że w stanie prawnym, w którym zapadła przedmiotowa uchwała SN nie obowiązywał art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach, który został dodany dopiero na mocy ustawy z dnia 28 lipca 2011 r. (Dz. U. z 2011r . Nr 187 poz.1112) zmieniającej ustawę o emeryturach i rentach z FUS z dniem 23 września 2011 r. To właśnie wskazana ustawa dodała przepis, który zwalnia od spełnienia warunku określonego w art. 58 ust. 2, jeżeli ubezpieczony udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6 wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiet i 30 lat dla mężczyzn oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Kontynuowanie wykładni wskazanej przez Sąd Najwyższy spowodowałoby, że dodany przepis nie miałby sensu, gdyż przesłanki do nabycia prawa do renty byłyby określone w sposób „łagodniejszy” w art. 57 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i w konsekwencji nowododany art. 58 ust. 4 nigdy nie znalazłby zastosowania.

Z uwagi na powyższe, powoływanie się przez wnioskodawcę na znaczenie art. 57 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nadanego mu przez ww. uchwałę SN straciło sens od momentu wejścia w życie art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy oddalił odwołania powołując dodatkowo art. 477¹⁴ § 1 kpc.

W apelacji od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 65 ust.1 w zw. z art. 57 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, iż w przedmiotowym stanie faktycznym nie zostały spełnione przesłanki uprawniające wnioskodawcę do przyznania prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca naprowadził, że uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r. I UZP 5/2005 (OSNP 2006/19-20, poz. 305) nie straciła sensu od momentu wejścia w życie art. 58 ust.4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Najwyższy w powołanej uchwale jednoznacznie stwierdził – usuwając rozbieżności w dotychczasowym orzecznictwie we wskazanym zakresie – że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust.2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego

i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

W ocenie apelującego dodanie ust. 4 do art. 58, wbrew temu co twierdzi Sąd I instancji, nie powoduje utraty znaczenia powołanej przez wnioskodawcę uchwały Sądu Najwyższego oraz priorytetu dokonywania wykładni systemowej nad wykładnią językowo – logiczną. Wnioskodawca podkreślił, że w powołanej uchwale Sąd Najwyższy podkreślał, że zastosowanie przepisów o rencie z tytułu niezdolności do pracy należy oceniać przede wszystkim przez pryzmat funkcji jakie winna spełniać renta rodzinna, gdyż ona determinuje wykładnię przepisów dotyczących spełnienia warunków do jej otrzymania

Matka wnioskodawcy udowodniła okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet, spełniając tym samym wymóg określony w art. 57 przedmiotowej ustawy. W kontekście powyższego, wobec spełnienia wszystkich ustawowych przesłanek, synowi zmarłej M. M. (1) przysługuje prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce.

W tej sytuacji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie, iż wnioskodawcy przysługuje prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce M. M. (2), względnie o uchylenie w całości wyroku Sadu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez ten Sąd oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania przed Sądem II instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy okazała się uzasadniona jednakże z innych względów niż były wyartykułowane w zarzutach apelacyjnych.

Poza sporem w sprawie było, że M. M. (2) – matka wnioskodawcy urodziła się (...) Zmarła w chwili śmierci nie miała ustalonego prawa do renty, ani prawa do emerytury. Legitymowała się okresem składkowym wynoszącym 15 lat, 10 miesięcy i 26 dni oraz okresem nieskładkowym wynoszącym 5 lat, 3 miesiące i 19 dni. W ostatnim dziesięcioleciu przed śmiercią zmarła nie udowodniła żadnego okresu składkowego i nieskładkowego.

Bezspornym również było, że M. M. (1) urodzony (...) został zaliczony na stałe do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności od urodzenia i jest całkowicie ubezwłasnowolniony. Decyzją z 6.10.2003 r. ZUS przyznał mu prawo do renty socjalnej na stałe.

Analiza akt sprawy wykazuje, że M. M. (2) złożyła wniosek o rentę w dniu 16.12.2009 roku. Lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z 5.01.2010 r. stwierdził, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy do stycznia 2012 r., a datę powstania całkowitej niezdolności do pracy ustalił na 14.03.2006 r.

W wyniku sprzeciwu wnioskodawczyni Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z 3.03.2010r. potwierdziła całkowitą niezdolność do pracy od 22.07.2009 r. do 31.01.2012 r. (k. 20 i k. 28 akt organu rentowego).

Decyzją z 17.03.2010r. Zakład Ubezpieczeń odmówił jednakże M. M. (2) prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ponieważ wnioskodawczyni w ostatnim dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy nie wykazała 5 – cioletniego okresu ubezpieczeniowego. Decyzja ta uprawomocniła się ponieważ nie była skarżona przez M. M. (2).

W ocenie Sądu Apelacyjnego decyzja ta była błędna, ponieważ nie uwzględniała ówczesnego stanu prawnego i obowiązującego orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Obowiązujący od 23.09.2011 r., a wyżej omawiany przepis art. 58 ust. 4 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz.1440 ze zm.) nie miał zastosowania przy badaniu uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy osób całkowicie niezdolnych do pracy przed tą datą (patrz: wyrok SN z 27.11.2013 r. I UK 171/13 niepublikowany i wyrok SN z 14.11.2014 r. II UK 222/13, Lex nr 142 4851). Tak więc do M. M. (2) przy rozpatrywaniu jej wniosku o rentę winno uwzględnić się stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., I UZP 5/05 (OSNP 2006, nr 19 -20, poz. 305), w której

stwierdzono, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny, bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Innymi słowy warunek zawarty w art. 57 ust. 1 pkt 3 nie miał zastosowania do ubezpieczonej M. M. (2), która udowodniła okres składkowy i nieskładkowy wynoszący ponad 20 lat, a była ona całkowicie niezdolna do pracy.

Tak lekarz orzecznik ZUS, jak i Komisja Lekarska ZUS orzekła w stosunku do M. M. (2) całkowitą niezdolność do pracy do 31.01.2012 r. Wnioskodawczyni zmarła w dniu (...), a zgodnie z art. 65 ust. 2 ustawy o emerytalno – rentowej przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy. Tak więc należy przyjąć mając na względzie art. 61 ustawy emerytalno - rentowej, że na ten dzień M. M. (2) przysługiwało prawo do przywrócenia renty, bo nie minęło 18 - cie miesięcy od ustania prawa (do 31.01.2012 roku), które błędnie nie zostało jej przyznane przez organ rentowy.

Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Chociaż zmarła M. M. (2) nie miała ustalonego prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, należało przyjąć swoistą fikcję prawną, że spełniała warunki do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Podsumowując, wnioskodawca w niniejszej sprawie M. M. (1) nie mógł być pozbawiony prawa do renty rodzinnej, której podstawą byłaby błędna decyzja organu rentowego odmawiająca prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy jego matki, nie uwzględniająca ówczesnego stanu prawnego i uchwały 7 SSN z 23.03.2006 r. I UZP 5/2005.

Wniosek o rentę rodzinną został złożony w dniu 19.07.2013 r., a więc w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonej, dlatego przyznając rentę Sąd Apelacyjny miał na względzie przepis art. 129 ust. 2 ustawy emerytalno – rentowej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, a to na podstawie art. 386 § 1 kpc.